

MIHAELA DOBOȘ

Limba și literatura română

Evaluarea Națională
2020

Clasa a VIII-a

Editura Paralela 45

Acest auxiliar didactic este aprobat pentru utilizarea în unitățile de învățământ preuniversitar prin O.M.E.N. nr. 3022/08.01.2018.

Lucrarea este elaborată conform programei școlare în vigoare pentru Evaluarea Națională.

Redactare: Olimpia Filip

Tehnoredactare: Stelian Bigan

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Mirona Pintilie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOBOȘ, MIHAELA

Limba și literatura română : Evaluarea Națională 2020 : clasa a VIII-a /

Mihaela Doboș. - Pitești : Paralela 45, 2019

ISBN 978-973-47-3056-8

811.135.1

821.135.1.09

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

EDITURA PARALELA 45

Bulevardul Republicii, nr. 148, Clădirea C1, etaj 4, Pitești,
jud. Argeș, cod 110177

Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444; 0721 247 918

Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492

E-mail: comenzi@edituraparelela45.ro

Tiparul executat la tipografia Editurii Paralela 45

E-mail: tipografie@edituraparelela45.ro

Copyright © Editura Paralela 45, 2019

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,

iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

Cuvânt-înainte

Lucrarea de față propune o modalitate eficientă, motivantă și confortabilă de pregătire a Evaluării Naționale la disciplina limba și literatura română. Cele **trei părți ale cărții** sunt organizate din perspectiva logică a nevoilor de învățare specifice pregătirii unei evaluări externe esențiale pentru accesul la liceu al fiecărui copil, impunând un ritm gradual și temeinic al consolidării, al sistematizării și al adaptării noțiunilor și deprinderilor la subiectele de examen.

Partea I: noțiuni teoretice, modele de compuneri, seturi specializate de întrebări structurate, teste de antrenament cu barem de evaluare și de notare este organizată pe unități de pregătire care au în centru conținuturi fundamentale din programa de examen, ce se regăsesc în cele două subiecte ale Evaluării Naționale. Algoritmul de pregătire este gândit ca un proces firesc de consolidare a competențelor prevăzute de programă, incluzând cinci etape: *Învață definiția!* → *Aplică în compuneri!* → *Model de compunere* → *Aplicații* → *Antrenează-te pentru examen!*

Elementul de noutate care face din această lucrare un instrument extrem de util pentru toți elevii și profesorii implicați în pregătirea examenului îl reprezintă, mai întâi, aplicațiile constând în **30 de seturi de întrebări structurate**, care facilitează antrenamentul focalizat pe: *a. Literatură; b. Fonetica, vocabular, acord; c. Ortografie, punctuație, forme corecte; d. Morfologie și sintaxă*. Acest tip de exercițiu facilitează, pe de o parte, acoperirea integrală a programei de examen, fără a neglija vreun aspect, și permite fiecărui copil, pe de altă parte, să-și identifice eventualele puncte slabe și să le remedieze în timp util. Al doilea element de noutate constă în *Fișa de administrare a testului* asociată fiecăruia dintre cele **60 de teste de antrenament** specializate în funcție de unitățile de pregătire, ale cărei funcții sunt multiple: oferă un feedback imediat celui care învață, dar și profesorilor și părinților, permite autoevaluarea, monitorizează progresul individual și motivează elevul să atingă, pas cu pas, nivelul maxim în pregătirea pentru examen.

Partea a II-a: evaluare finală (teste diverse fără sugestii de răspuns) conține **20 de teste** menite a desăvârși, înaintea probei de examen, programul de pregătire al elevului. Dacă testele din partea I sunt organizate pe genuri, specii și alte elemente de teorie literară – determinând aprofundarea treptată a acestora – testele finale sunt într-o ordine „întâmplătoare”, care imită chiar situația de examen, atunci când orice subiect este posibil.

Partea a III-a: răspunsuri la testele de antrenament oferă rezolvări complete ale itemilor de la partea I (A) a fiecăruia dintre cele două subiecte și bareme de evaluare și de notare pentru cele două compuneri, din convingerea că fiecare elev poate atinge performanța la literatură într-o manieră proprie, originală, condiția reușitei fiind atingerea reperelor prevăzute în subiect și regăsite, apoi, în barem.

Nu în cele din urmă, am considerat că este util să plasăm la începutul lucrării precizările privind structura oficială a subiectelor și programa școlară, astfel încât demersul nostru didactic să devină un concept editorial integrat și sistemic, a cărui unică miză o reprezintă succesul vostru. Folosită în clasă, sub îndrumarea directă a profesorului, sau acasă, în activitatea independentă, suntem convinși că lucrarea se va dovedi eficientă și stimulativă pentru fiecare dintre voi.

Genul epic

Învață definiția!

Genul epic cuprinde totalitatea operelor narative în proză sau în versuri, în care se relatează întâmplări reale sau imaginare puse pe seama unor personaje și povestite de un narator. Existența conflictului, evoluția progresivă a acțiunii, precum și plasarea acesteia în timp și spațiu diferențiază opera epică de alte tipuri de texte literare.

Aplică în compuneri!

- În opera epică *autorul* își exprimă în mod indirect ideile și trăirile, prin intermediul acțiunii și al personajelor.
 - *Modul de expunere* specific este narațiunea la persoana a III-a sau la persoana I, realizată dintr-un unghi obiectiv, neutru (fără implicarea afectivă a povestitorului) sau subiectiv (atunci când naratorul este și personaj al întâmplării prezentate sau face aprecieri asupra eroilor acesteia).
 - Narațiunea se poate asocia cu *dialogul* (dinamizează ritmul narativ, pune în valoare relațiile dintre personaje, creează impresia de veridicitate a întâmplării, evidențiază conflictul etc.) și cu *descrierea* (ancorează spațio-temporal acțiunea, având rol portretistic sau de atmosferă).
 - Într-un text epic pot exista două *planuri*: unul exterior, faptic și unul interior, al trăirilor și al gândurilor eroilor.
 - *Conflictul* este reprezentat de o ciocnire între personaje (*conflict exterior*) sau de trăiri contradictorii ale aceluiași personaj (*conflict interior*).
 - Prezența *personajelor* este o trăsătură distinctivă a genului epic. Acestea participă la acțiune în diferite grade – secundare, episodice, figurante –, iar după natura faptelor săvârșite pot fi pozitive sau negative.
 - *Episoadele* și *secvențele narative* sunt legate prin *înlănțuire* („apoi”, „după câteva zile”), *alternanță* („în acest timp”, „pe când”) sau *insertie* (în interiorul unei relatări, care devine „ramă”, este introdusă o altă istorisire).
 - *Incipitul* reprezintă fragmentul introductiv dintr-o operă epică, având o anumită relevanță pentru mesajul/semnificația textului. În foarte multe cazuri, incipitul este gândit în relație cu *finalul* (simetrie/contrast/analogie/reluare etc.), astfel încât opera i se deschide cititorului ca un câmp de semnificație structurat, ce se cere explorat treptat.
 - Acțiunea se organizează într-o succesiune de *momente ale subiectului*: expozițiunea (situația inițială); intriga (cauza ce declanșează acțiunea); desfășurarea acțiunii; punctul culminant (situația tensionată); deznodământul (situația finală).
 - Întâmplările sunt plasate într-un *context spațio-temporal*, prin prezența unor *indici spațiali și temporali* (adverbele și locuțiunile adverbiale de loc și de timp, substantive care exprimă circumstanțe temporale sau spațiale, nume de locuri etc.).
 - *Timpurile verbale* specifice narațiunii sunt imperfectul și perfectul compus.

Variantă de compunere despre apartenența unui text la genul epic

A. Citește cu atenție textul:

Înaintau amândoi în vârful picioarelor, cu mare grijă, și de câte ori podeaua scârțâia mai puternic, se opreau brusc, ținându-și răsuflarea. Și în acea clipă, aproape fără să-și dea seama, Ieronim apăsa butonul lămpii de buzunar și rămâneau pe întuneric.

— Să nu-ți fie teamă, îi șopti când, puțin timp în urmă, se împiedică de o frânghie pe care nu o putuse vedea și, rezemându-se, ca să nu cadă, de un dulap, una din uși se deschise încet, scârțâind prelung, ca un geamăt înfundat. Să nu-ți fie teamă. Nu e nimeni în toată casa...

— Atunci de ce vorbești atât de încet? îl întrebă celălalt.

Ieronim reaprinse lanterna și roti de câteva ori conul de lumină în jurul băiatului, fără să-l înalțe totuși până în dreptul figurii. Dar nu avea nevoie. O vedea destul de bine: fața ofilită de licean, cu ochii adânciți nefiresc în orbite, buzele subțiri și părul tuns scurt, cu un început de breton pe frunte.

— Spuneai că te cheamă Vlad, nu e așa?

— Vlad. Vladimir Iconaru.

— Află de la mine, amice Iconaru, spuse apropiindu-și puțin capul, că niciodată, nimeni, în nicio piesă de teatru, în niciun roman, în nicio poezie, nimeni, repet, n-a cutezat să vorbească cu glas normal când se introduce noaptea în podul unei case străine și se introduce, ca noi, cu un scop bine precizat: să găsească lada în care văduva eroului de război, generalul Iancu Calomfir, a păstrat cu pietate uniforme de gală ale soțului ei; să găsească, zic, lada, să-i spargă lacătul. Să fure cele două uniforme. Repet, să fure două uniforme de general.

(Mircea Eliade, *Uniforme de general*)

B. Model de compunere

Introducere	<p>a. Prezint sintetic patru trăsături ale genului epic. <i>Genul epic cuprinde totalitatea operelor narrative în proză sau în versuri, în care se relatează întâmplări reale sau imaginare puse pe seama unor personaje și povestite de un narator. Existența conflictului, evoluția progresivă a acțiunii, precum și plasarea acesteia în timp și spațiu diferențiază opera epică de alte tipuri de texte literare.</i></p> <p>b. Introduc în discuție textul analizat. <i>Fragmentul din textul Uniforme de general de Mircea Eliade ilustrează pe deplin trăsăturile unei opere epice, prezentând aventura a doi băieți ce-și propun să fure două uniforme de general.</i></p>
Cuprins	<p>a. Precizez și comentez cel puțin o trăsătură a genului epic. <i>Un prim argument îl reprezintă existența celor două personaje, Ieronim și Vlad, implicate într-o acțiune tensionată. Cei doi pătrund pe ascuns în podul unei case, cu scopul de a fura, dintr-o ladă încuiată, două uniforme de general. Relațiile dintre ei nu sunt încă bine conturate, narațiunea aflându-se la început, dar intuim că ele vor conduce către o evoluție ulterioară în crescendo a evenimentelor. Personajul principal se conturează a fi Ieronim, din perspectiva acestuia realizându-i-se în fragment un portret fizic succint lui Vlad. În mod specific epicii, întâmplarea prezentată este inserată prin indici de timp și spațiu, chiar dacă aceștia sunt destul de vagi: „noaptea”, „în podul unei case străine”.</i></p> <p>b. Precizez și comentez alte trăsături ale genului epic. <i>Al doilea argument constă în organizarea textului sub forma unei narațiuni puse pe seama unui povestitor omniscient, care relatează faptele cu obiectivitate. Dialogul este viu, marcând tensiunea momentului și contribuind la crearea suspansului, după cum reiese din schimbul de replici: „— Să nu-ți fie teamă, îi șopti când, puțin timp în urmă, se împiedică de o frânghie pe care nu o putuse vedea”, „— Atunci de ce vorbești atât de încet? îl întrebă celălalt”. Totodată, prin descrierea de tip tablou („podeaua scârțâia mai puternic”) se conturează cadrul narațiunii, iar prin cea portretistică („fața ofilită de licean, cu ochii adânciți nefiresc în orbite, buzele subțiri și părul tuns scurt”) se nuantează caracterul personajelor și se anticipează faptele.</i></p>

Încheiere	<p>Formulez sintetic o concluzie care are legătură cu ce e mai important în cuprins.</p> <p><i>Așadar, surprinzând realitatea în mod verosimil, grație celor două personaje implicate într-o acțiune plină de suspans, proiectată spațio-temporal și conturată de un narator, fragmentul citat ilustrează trăsăturile genului epic.</i></p>
------------------	--

Explorează universul genului epic!

Aplicație (A)

Citește textul de mai jos și rezolvă sarcinile de lucru formulate:

Ploua. Piscurile munților erau ascunse; nicio adiere; pietrele luceau. Micul munte cu lignit era acoperit de ceață. Să fi jurat că o amărăciune omenească învăluie chipul de femeie al colinei, ca și cum acesta ar fi dispărut sub ploaie.

— Inima omului suferă când plouă, zise Zorba, nu trebuie să-i purtăm pică!

Se aplecă la picioarele unui gard de măracini și culese primele narcise sălbatice. Le privi o bună bucată de timp, nu se mai sătura privindu-le, de parcă vedea narcise pentru prima oară; le miroși închizând ochii, oftă și mi le dăruie.

— Dac-am ști, jupâne, zise el, ce spun pietrele, florile, ploaia! Poate că ele cheamă, poate că ne cheamă, și noi n-auzim. Când se vor destupa urechile oamenilor? Când vom avea ochii deschiși să vedem? Când vom deschide brațele să îmbrățișăm totul, pietrele, florile, ploaia, oamenii? Ce zici de asta, jupâne? Și terfeloagele tale, ele ce zic?

— Să le ia dracul, am zis, slujindu-mă de expresia preferată a lui Zorba, să le ia dracu!

Zorba mă luă de braț.

— Să-ți spun acu' o idee care mi-a venit, jupâne, da' să nu fie cu supărare: adună-ți grămadă toate terfeloagele și dă-le foc. După asta, cine știe, nu ești prost de felul tău, ești om de treabă, poate mai iese ceva din tine!

„Are dreptate, are dreptate! Striga un glas în mine, are dreptate, dar nu pot!”

Zorba șovăie, reflectă. Apoi, după o clipă:

— Eu...pricep eu ceva și... zise el.

— Ce anume, spune!

— Nu știu exact. Mi se pare, așa, că pricep ceva. Dar când încerc să rostesc acel ceva, se duce totul de râpă. Într-o zi, când oi fi în formă, o să ți-l dansez.

(Nikos Kazantzakis, *Alexis Zorba*)

a. Literatură

1. Precizează, într-un enunț, maniera în care va exprima Zorba ceea ce „pricepe” despre lume.
2. Explică, în 30-50 de cuvinte, rolul verbelor la timpul imperfect de la începutul fragmentului dat.
3. Realizează, în 80-100 de cuvinte, o scurtă caracterizare a personajului principal din fragmentul dat.
4. Precizează două funcții ale dialogului în narațiunea dată.
5. Transcrie două figuri de stil diferite din textul dat.
6. Exprimă-ți opinia, în 60-100 de cuvinte, despre semnificațiile fragmentului: *Să-ți spun acu' o idee care mi-a venit, jupâne, da' să nu fie cu supărare: adună-ți grămadă toate terfeloagele și dă-le foc. După asta, cine știe, nu ești prost de felul tău, ești om de treabă, poate mai iese ceva din tine!*

b. Fonetică, vocabular, acord

1. Subliniază silaba accentuată din cuvintele: *adiere, luceau, acoperit.*

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i>	3
EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI A VIII-A	
Precizări privind structura subiectelor	4
Partea I – noțiuni teoretice, modele de compuneri, seturi specializate de întrebări structurate, teste de antrenament cu barem de evaluare și de notare	9
Genul epic: definiție, trăsături specifice.....	10
Varianta de compunere despre apartenența unui text la genul epic	11
Explorează universul genului epic!.....	12
Aplicație (A).....	12
Aplicație (B)	13
Realizarea rezumatului unui text epic	15
Aplicație (A).....	16
Genul epic (1)	20
Trăsăturile textului narativ (2)	20
Rezumatul unui text epic (3)	22
Genul epic (4)	24
Genul epic (5)	27
Expozițiunea unui roman (6)	29
Cadrul acțiunii în opera epică (7)	31
Semnificația punctului culminant în nuvelă (8)	34
Rolul dialogului în schiță (9)	36
Personajul: definiție, trăsături specifice	39
Varianta de compunere despre caracterizarea unui personaj dintr-un text la prima vedere.....	39
Explorează natura personajului!.....	41
Aplicație (A).....	41
Aplicație (B)	42
Personajul (10).....	44
Personajul (11).....	46
Personajul (12).....	48
Personajul (13).....	50
Personajul (14).....	52
Basmul popular: definiție, trăsături specifice	55
Varianta de compunere despre apartenența unui fragment la specia basmului popular	55
Explorează lumea basmului!.....	57
Aplicație (A).....	57
Aplicație (B)	58

Basmul popular (15)	60
Basmul popular (16)	62
Basmul popular – caracterizarea personajului (17)	64
Expozițiunea unui basm (18)	66
Basmul popular (19)	69
Fabula: definiție, trăsături specifice	72
Variantă de compunere despre apartenența unui text la specia fabulei	72
Explorează lumea fabulei!	74
Aplicație (A)	74
Aplicație (B)	75
Fabula (20)	77
Fabula (21)	79
Fabula (22)	81
Fabula – caracterizarea personajului (23)	83
Fabula (24)	85
Balada populară: definiție, trăsături specifice	87
Variantă de compunere despre apartenența unui text la specia baladei populare	87
Explorează lumea baladei populare!	89
Aplicație (A)	89
Aplicație (B)	90
Balada populară – opinia despre mesaj/semnificație (25)	92
Balada populară (26)	94
Balada populară – caracterizarea personajului (27)	96
Balada populară – opinia despre mesaj/semnificație (28)	99
Balada populară (29)	101
Genul liric: definiție, trăsături specifice	103
Variantă de compunere despre apartenența unui text la genul liric	104
Explorează universul genului liric!	105
Aplicație (A)	105
Aplicație (B)	106
Variantă de compunere despre semnificațiile titlului unui text liric	107
Explorează relația titlului cu lumea operei!	108
Aplicație (A)	108
Aplicație (B)	110
Variantă de compunere despre mesajul/semnificațiile unui text liric	111
Explorează universul de semnificații al operei lirice!	112
Aplicație (A)	112
Aplicație (B)	113
Genul liric (30)	115
Genul liric (31)	117
Genul liric (32)	118
Genul liric (33)	120
Semnificația titlului operei lirice (34)	122
Semnificația titlului operei lirice (35)	124
Mesajul/semnificația operei lirice (36)	126
Semnificația titlului operei lirice (37)	128
Pastelul: definiție, trăsături specifice	130
Variantă de compunere despre apartenența unui text la specia pastelului	130

Explorează universul pastelului!.....	132
Aplicație (A).....	132
Aplicație (B).....	133
Pastelul (38).....	135
Pastelul – semnificația titlului (39).....	137
Pastelul (40).....	139
Pastelul (41).....	141
Pastelul (42).....	143
Doina populară: definiție, trăsături specifice.....	145
Variantă de compunere despre apartenența unui text la specia doinei populare.....	145
Explorează universul doinei populare!.....	147
Aplicație (A).....	147
Aplicație (B).....	148
Doina populară (43).....	149
Doina populară (44).....	151
Doina populară (45).....	153
Doina populară (46).....	155
Doina populară – opinia despre mesaj/semnificație (47).....	157
Genul dramatic: definiție, trăsături specifice.....	159
Variantă de compunere despre apartenența unui text la genul dramatic.....	159
Explorează universul genului dramatic!.....	161
Aplicație (A).....	161
Aplicație (B).....	162
Genul dramatic (48).....	165
Genul dramatic (49).....	167
Genul dramatic (50).....	169
Genul dramatic – caracterizarea personajului (51).....	172
Genul dramatic (52).....	174
Modurile de expunere: narațiunea, descrierea, dialogul.....	177
Narațiunea: definiție, trăsături specifice.....	177
Variantă de compunere narativă.....	178
Explorează universul narațiunii!.....	178
Aplicație (A).....	178
Descrierea: definiție, trăsături specifice.....	180
Variantă de compunere descriptivă. Tabloul de natură.....	181
Explorează universul descrierii de tip tablou!.....	181
Aplicație (A).....	181
Variantă de compunere descriptivă. Portretul.....	183
Explorează universul descrierii de tip portret!.....	183
Aplicație (A).....	183
Variantă de compunere despre caracterul descriptiv al unui text literar.....	185
Dialogul: definiție, trăsături specifice.....	186
Explorează comunicarea dialogată!.....	186
Aplicație (A).....	186
Textul narativ (53).....	187
Textul narativ (54).....	190
Descrierea artistică (55).....	192
Dialogul (56).....	194
Povestirea unui text epic (57).....	196

Textul nonliterar: definiție, trăsături specifice.....	198
Variantă de compunere despre caracterul nonliterar al unui text	198
Explorează valențele textului nonliterar!	199
Aplicație (A).....	199
Aplicație (B).....	200
Aplicație (C).....	202
Exprimarea argumentată a unui punct de vedere/a opiniei pornind de la un text nonliterar.....	203
Rezumatul unui text epic (58)	204
Povestirea unui text epic (59)	206
Relația autor-narator-personaj-cititor într-o operă epică (60).....	208
Partea a II-a – TESTE FINALE (fără sugestii de răspuns)	211
Test final 1	212
Test final 2	213
Test final 3	216
Test final 4	218
Test final 5	219
Test final 6	221
Test final 7	223
Test final 8	225
Test final 9	227
Test final 10	229
Test final 11	231
Test final 12	233
Test final 13	235
Test final 14	237
Test final 15	240
Test final 16	242
Test final 17	244
Test final 18	245
Test final 19	247
Test final 20	249
Partea a III-a – Răspunsuri la testele de antrenament	253
Genul epic.....	254
Genul epic (1).....	254
Trăsăturile textului narativ (2)	255
Rezumatul unui text epic (3)	255
Genul epic (4).....	256
Genul epic (5).....	257
Expozițiunea unui roman (6)	258
Cadrul acțiunii în opera epică (7)	259
Semnificația punctului culminant în nuvelă (8)	260
Rolul dialogului în schiță (9)	261
Personajul (10).....	262
Personajul (11).....	263
Personajul (12).....	264
Personajul (13).....	264
Personajul (14).....	265

Basmul popular	266
Basmul popular (15)	266
Basmul popular (16)	267
Basmul popular – caracterizarea personajului (17)	268
Expozițiunea unui basm (18)	269
Basmul popular (19)	269
Fabula	270
Fabula (20)	270
Fabula (21)	271
Fabula (22)	272
Fabula – caracterizarea personajului (23)	273
Fabula (24)	274
Balada populară	275
Balada populară – opinia despre mesaj/semnificație (25)	275
Balada populară (26)	276
Balada populară – caracterizarea personajului (27)	276
Balada populară – opinia despre mesaj/semnificație (28)	277
Balada populară (29)	278
Genul liric	279
Genul liric (30)	279
Genul liric (31)	279
Genul liric (32)	280
Genul liric (33)	281
Semnificația titlului operei lirice (34)	282
Semnificația titlului operei lirice (35)	283
Mesajul/semnificația operei lirice (36)	284
Semnificația titlului operei lirice (37)	285
Pastelul	286
Pastelul (38)	286
Pastelul – semnificația titlului (39)	287
Pastelul (40)	288
Pastelul (41)	288
Pastelul (42)	289
Doina populară	290
Doina populară (43)	290
Doina populară (44)	291
Doina populară (45)	292
Doina populară (46)	292
Doina populară – opinia despre mesaj/semnificație (47)	293
Genul dramatic	294
Genul dramatic (48)	294
Genul dramatic (49)	295
Genul dramatic (50)	296
Genul dramatic – caracterizarea personajului (51)	297
Genul dramatic (52)	298
Modurile de expunere: narațiunea, descrierea, dialogul	299
Textul narativ (53)	299
Textul narativ (54)	300
Descrierea artistică (55)	300

Dialogul (56).....	301
Povestirea unui text epic (57)	302
Textul nonliterar	303
Rezumatul unui text epic (58)	303
Povestirea unui text epic (59)	304
Relația autor-narator-personaj-cititor într-o operă epică (60).....	305

EDITURA PARALELA 45